

На першому місці Гарвард . Це найпотужніший науково-іноваційний центр у світі. В його академічному складі 40 Лауреатів Нобелівської премії і 44 Пулітцерівської . Гарвард закінчили 7 Президентів США .

У сув'язі проблем вищої школи в нашій країні каменем спотикання залишається її фінансове забезпечення . Від розв'язання цієї проблеми залежить і високий рівень підготовки фахівців , і фундаментальність вищої освіти, і її доступність, а в остаточному підсумку – конкурентноспроможність України .

Рожелюк В. М.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку в бюджетній соціальній сфері

ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ- ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ БІЗНЕСУ ПІДПРИЄМСТВА

Форма обліку обирається на підприємстві залежно від виду господарської діяльності і визначає організаційні моменти облікової роботи, з одного боку, і вибір реєстрів обліку – з іншого. Однією з важливих передумов раціональної організації обліку є застосування найбільш ефективної форми обліку та його технічної оснащеності.

Під формою обліку розуміють певну систему взаємопов'язаних між собою облікових реєстрів встановленої форми і змісту, що зумовлює послідовність і способи облікових записів. Основними відмітними ознаками, що визначають особливості окремих форм бухгалтерського обліку, є: зовнішній вигляд і будова облікових реєстрів, взаємозв'язок реєстрів синтетичного й аналітичного обліку, послідовність і техніка облікової реєстрації.

Форми бухгалтерського обліку постійно удосконалюються, що зумовлено загальним розвитком економіки, ускладненням економічних відносин, зростанням обсягу інформації, удосконаленням практики самого обліку, а також впровадженням високопродуктивної обчислювальної техніки

для механізації й автоматизації обчислювальних робіт. Прогресивною вважається така форма обліку, яка на основі впровадження обчислювальної техніки забезпечує своєчасне одержання якісної інформації, необхідної для управління, а також системи показників звітності — при мінімальних затратах праці і засобів на ведення обліку.

Сучасними формами бухгалтерського обліку, що застосовуються на підприємствах і в організаціях України, є: меморіально-ордерна (контрольно-шахова), Журнал-головна, журнально-ордерна, автоматизована (комп'ютерна), спрощена форма обліку.

Меморіально-ордерна форма обліку свого часу відповідала вимогам, поставленим до фінансового обліку. Поєднання синтетичного обліку у книгах з аналітичним обліком на картках дає змогу використати їх переваги. Використання меморіальних ордерів сприяє упорядкуванню систематичного обліку, а перевірка дебетових і кредитових оборотів по рахунках Головної книги з оборотом реєстраційного журналу дає можливість встановити повноту і правильність записів і усунути помилки (якщо вони мали місце).

Проте, при певних перевагах, меморіально-ордерна форма має суттєві недоліки, а саме:

- складання значної кількості документів бухгалтерського оформлення (меморіальних ордерів) створює зайву проміжну ланку між виправдними документами й обліковими регістрами;

- багаторазовість записів господарських операцій (у реєстраційному журналі, двічі на синтетичних рахунках Головної книги, на аналітичних рахунках) і пов'язані з цим зайві затрати праці;

- роз'єднаність синтетичного й аналітичного обліку, що часто призводить до відставання записів на аналітичні рахунки від записів на синтетичні;

- віднесення значного обсягу робіт (звірка даних хронологічного й систематичного обліку, а також синтетичного й аналітичного обліку, виправлення помилок тощо) на кінець місяця, що зумовлює нерівномірність

завантаження облікових працівників, відставання у складанні і поданні звітності;

- недостатня пристосованість облікових реєстрів для отримання необхідної інформації для складання звітності, що зумовлює необхідність додаткових вибірок і розрахунків у процесі складання звітності.

Окрім цього, меморіально-ордерна форма обліку розрахована в основному на ручну працю або використання обчислювальної техніки на окремих ділянках обліку (нарахування заробітної плати тощо) і не пристосована до комплексної автоматизації облікової інформації із застосуванням сучасної обчислювальної техніки. Тому перелічені недоліки меморіально-ордерної форми бухгалтерського обліку суттєво обмежують її застосування.

Основною перевагою форми обліку Журнал-головна є простота і наочність записів синтетичного обліку. Проте при використанні великої кількості синтетичних рахунків ця форма втрачає наочність записів. Окрім цього, ведення обліку у книжкових реєстрах утруднює використання обчислювальної техніки при опрацюванні облікової інформації.

Однією із суттєвих переваг журнально-ордерної форми обліку перед іншими формами є пристосованість облікових реєстрів для складання звітності. Для цього в журналах-ордерах завчасно передбачають перелік показників звітності, за якими і здійснюється поточний облік. Це дає змогу без додаткових вибірок і розрахунків одержувати безпосередньо із облікових реєстрів інформацію для складання звітності. Таким чином, важливою особливістю журналів-ордерів є пристосованість облікових реєстрів для складання звітності.

Діалогово-автоматизована (комп'ютерна) форма обліку ґрунтується на комплексному використанні швидкодіючих ЕОМ, які забезпечують автоматизований процес збирання, реєстрації й опрацювання облікової інформації, необхідної для контролю й управління. Порядок опрацювання первинної документації на ЕОМ визначається системою програмного

забезпечення, яка керує цим процесом. Дані первинних документів накопичуються у запам'ятовуючому пристрої ЕОМ (магнітні диски, магнітні стрічки). При цьому для кожного синтетичного й аналітичного рахунка відводиться окреме місце зберігання інформації. У запам'ятовуючій пристрій ЕОМ вводяться також початкові залишки на рахунках, планові і нормативні дані, необхідні для обліку і контролю. Систематизація введеної інформації на рахунках здійснюється автоматично: досить ввести змінну інформацію один раз, тобто вказати код інформації і суму, як машина за її номером вибирає із класифікатора код рахунків, що дебетуються і кредитуються.

Первинна інформація вводиться у комп'ютерну систему програмістом або самим бухгалтером, який здійснює візуальний і машинний контроль, веде діалог, виправляє помилки, опрацьовує за допомогою комп'ютера інформацію; за допомогою друкуючого пристрою отримує відповідні машинограми (документів, реєстрів синтетичного й аналітичного обліку, оборотних і сальдових відомостей, балансу та інших форм звітності).

Таким чином, діалогово-автоматизована форма забезпечує повноту автоматизованої обробки і систематизацію облікової інформації та видачу вихідної інформації як у вигляді друкованих документів, так і відеограм. Вихідна інформація повинна, оформлятися в порядку, який забезпечує:

- достовірність, тобто безпомилкове формування облікової, контрольної і звітної інформації відповідно до методології бухгалтерського обліку і звітності;
- своєчасність;
- системність, тобто взаємозв'язок інформації хронологічного і систематичного обліку, синтетичного й аналітичного обліку, облікової і звітної інформації;
- обґрунтованість, тобто відповідність даних перевіреним і опрацьованим первинним документам;
- повноту, тобто отримання всієї облікової і звітної інформації, необхідної для обліку і контролю;

- юридичну повноцінність інформації, що формується.

Впровадження в обліковий процес комп'ютерної техніки зумовило заміну паперових носіїв інформації технічними з наданням їм, відповідно до Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку (затверджене наказом Мінфіну України від 24 травня 1995 р. № 88), юридичної сили.

Документи і машинограми, виготовлені машинним способом, для надання їм юридичної сили повинні відповідати вимогам стандартів і бути закодовані відповідно до затвердженої системи кодифікації. Підписи осіб, відповідальних за достовірність інформації, виконуються у вигляді пароля або іншим способом авторизації, що дає змогу однозначно ідентифікувати особу, що відобразила господарську операцію, і виключити можливість користуватися чужими кодами. Отже, система обліку, яка ґрунтується на використанні вискоєфективної обчислювальної техніки, є особливою формою бухгалтерського обліку, що відповідає сучасним вимогам управління і забезпечує: суміщення документації і реєстрації облікової інформації; зниження трудомісткості обліку з одночасним підвищенням достовірності й оперативності інформації; інтеграцію окремих видів господарського обліку — оперативного, бухгалтерського і статистичного; своєчасне надання інформації, необхідної для прийняття економічно обґрунтованих рішень.

Отже, форма бухгалтерського обліку – це сукупність взаємопов'язаних облікових реєстрів, а також способів відображення в них господарських операцій підприємства з урахуванням особливостей його діяльності та технології обробки інформації.

Меморіально-ордерна форма застосовується переважно в бюджетних організаціях. На основі первинних документів, перевірених і згрупованих за певною ознакою, складають меморіальні ордери. У них вказується кореспонденція рахунків за госпоперацією та її сума. Усі меморіальні ордери після заповнення вносять за хронологічною послідовністю до реєстраційного

журналу. Потім інформація відображається в Головній книзі за синтетичними рахунками. Переваги меморіально-ордерної форми — її відносна простота, гнучкість. Недоліки – складання великої кількості меморіальних ордерів, а також непристосованість реєстрів до заповнення фінзвітності.

При використанні журнальної форми обліку інформація з первинних та зведених документів переноситься в журнали й відомості. У перших записують суми, що відповідають кредитовому обороту за відповідними рахунками. У других фіксують суми дебетових оборотів за рахунками. Підсумкові записи зі журналів переносять до Головної книги. Найбільша перевага цієї ФБО – можливість зручно формувати інформацію для фінзвітності. Недолік – громіздкість окремих журналів та відомостей.

Спрощена форма бухобліку може вестися малими підприємствами за їх вибором. Вона передбачає два варіанти: проста та ФБО з використанням реєстрів обліку майна. При застосуванні простої госпоперації відображають у Книзі обліку господарських операцій. Форма бухобліку з використанням обліку майна, окрім Книги обліку господарських операцій, передбачає також використання відомостей.

За автоматизованої ФБО збір, систематизація та обробка облікової інформації відбувається зі спеціально розробленим програмним забезпеченням. Проте, окремі спеціалісти не вважають її формою, розглядаючи лише як спосіб ведення бухобліку.

Література:

1. *Організація бухгалтерського обліку: Підруч. для студ. спец. "Облік і аудит"* вищ. навч. закл. / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. — 3-тє вид., доп. і перероб. — Житомир: ПП "Рута", 2002. — 592 с
2. *Вуд Ф.* Бухгалтерский учет для предпринимателей. В 4 ч. — М.: Аскери, 1993.

3. *Завгородний В. П.* Настольная книга бухгалтера малого бизнеса. — К.: Вира-Р; Дакор, 2000. — 608 с

4. *Скворцов Н. Н.* Бухгалтерский учет: Учеб.-метод. пособ. В 2 т. — Харьков, 1999.

Романів С.Р.,

кандидат економічних наук,
доцент кафедри аудиту, ревізії та контролінгу

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ПРОГНОЗУВАННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА В УКРАЇНІ

Найбільш відомою багатомірною дискримінантною моделлю прогнозування фінансової неспроможності підприємств є Z-рахунок Едварда Альтмана (індекс кредитоспроможності). Цей метод запропонований у 1968 р. відомим західним економістом Альтманом. Індекс кредитоспроможності побудований за допомогою апарата мультиплікативного дискримінантного аналізу (Multiple-discriminant analysis - MDA) і дозволяє поділити суб'єкти господарювання на потенційних банкрутів і небанкрутів.

Як будь-яка екстраполяційна модель, індекс Альтмана дає надійні результати лише при стабільних умовах функціонування об'єктів, що досліджуються. Для вітчизняних підприємств характерними є безперервні зміни як зовнішнього середовища, так і внутрішнього їх стану (зміна власників, реструктуризація, падіння обсягів виробництва, зміна ринків збуту, погіршення фінансового стану тощо), і, звичайно ж, умови їх діяльності суттєво відрізняються від тих, для яких була розроблена модель. Зокрема, однією з особливостей є те, що на показники діяльності українських підприємств велике значення справляють фактори неекономічного та неринкового характеру. Таким же серйозним фактором є значна відмінність систем оподаткування.